

VANTAA

Selvitys Vantaan lukiokoulu- tuksen muuttamisesta nettobudjettiyksiköksi

Sivistystoimi, Nuoriso- ja aikuiskoulutus

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Taustatietoja Vantaan lukiokoulutuksesta	2
2.1 Vantaan lukioverkko	2
2.2 Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä ja peruskoulun päättävät	2
3. Lukiokoulutuksen yksikköhintarahoitus valtionosuutena	3
4. Vantaan lukiokoulutuksen rahoituksen nykytila ja kehittämistarpeet	5
4.1. Brutto- vs. nettobudjetti.....	5
4.2. Nykytila	6
4.2.1. Toimintamenot ja valtionosuuden määrä.....	6
4.2.2. Vantaan lukiokoulutuksen kustannukset ja vertailu muihin kuntiin	7
4.2.3. Vantaan lukiokoulutuksen säästöt	8
4.3. Nettobudjetin hyötyjen arviointi.....	8
5. Johtopäätöksiä.....	10
6. Lähteet.....	11

Vantaan kaupungin sivistystoimi 20.12.2013.

1. Johdanto

Vantaan kaupungin Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmassa (TVO) on kuvattu sivistystoimen toimialan yleisiä kehitysnäkymiä ja haasteita. Ohjelmassa on mainittu, että sivistystoimessa tulee selvittää, mitä vaikutuksia on ohjelmassa ehdotetuilla toimintapamuutoksilla. Yksi näistä ehdotuksista on lukiokoulutuksen muuttaminen nettobudjettiyksiköksi.¹

Tämä raportin tavoitteena on kuvata Vantaan lukiokoulutuksen rahoituksen nykytila ja pohtia nettobudjettiin siirtymisen vaikutuksia. Alla olevissa luvuissa on esitelty lukiokoulutuksen toimintaympäristö, rahoitusmallit ja rahoituksen määrä sekä arvioitu brutto- ja nettobudjetoidun yksikön eroja. Raportin loppuun on laadittu ennuste lukiokoulutuksen rahoituksesta vuosina 2014–2016 ottaen huomioon tämän hetkiset tiedot valtion-osuuksista sekä Vantaan kaupungin taloussuunnitelmassa ja talousarviossa esitetyistä lukiokoulutuksen määrärahoista.

Raportti on laadittu sivistystoimessa nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueella.

2. Taustatietoja Vantaan lukiokoulutuksesta

2.1 Vantaan lukioverkko

Lukiokoulutusta järjestetään oppilaitoksissa, jotka ovat saaneet lukiokoulutuksen järjestämisluvan. Vantaan kaupunki toimii opetuksen järjestäjänä viidessä suomenkielisessä ja yhdessä ruotsinkielisessä päivälukiossa (nuorten koulutus) sekä Vantaan aikuislukiossa ja Sotungin lukion aikuislinjalla (etälukio).

Vantaan lukioverkko koki suuria muutoksia 2000-luvun alussa, kun suomenkielisten päivälukioiden määrä supistui yhdeksästä viiteen. Tavoitteena lukioverkon uudistamisessa oli, että lukiot ovat hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella, lukiot sijoitetaan omiin kiinteistöihin ja yksiköt ovat isoja, jotta opiskelijoille voidaan turvata laaja opetustarjonta. Tällä hetkellä suurimmassa Tikkurilan ja Vaskivuoren lukioissa on yli 1000 opiskelijaa. Rakenteelliset ratkaisut ovat osoittautuneet toimiviksi, sillä esimerkiksi lukion keskeyttäneiden ja lukioiden neljännen vuoden opiskelijoiden määrä on ollut vähäinen.

2.2 Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä ja peruskoulun päättävät

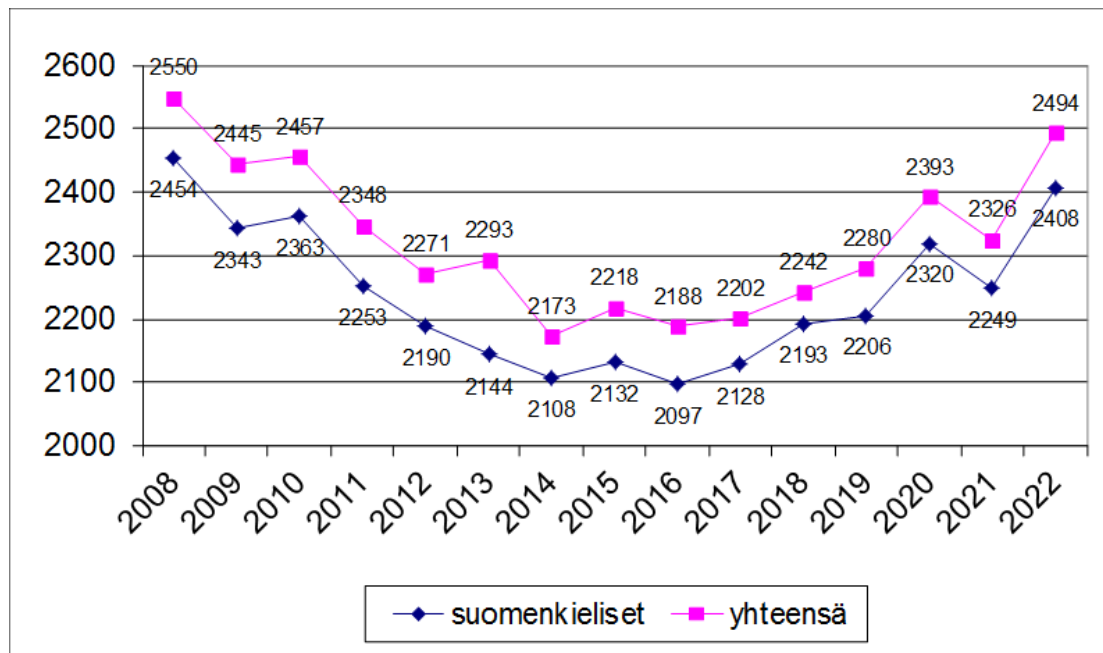
Vantaalla lukiokoulutuksen opiskelijamäärä on noussut vuosittain ajanjaksolla 2006–2012. Vuonna 2013 opiskelijamäärä laski muutamalla opiskelijalla johtuen siitä, että 4. vuoden opiskelijoita oli edellisvuotta vähemmän. Vantaan lukiot ovat myös vetovoimaisia ja houkuttelevat opiskelijoita yli kuntarajojen. Vieraskuntalaisten osuus on noussut 13 %:sta 26 %:iin vuosina 2006–2013.² Opiskelijamäärän kasvu on selitettävissä nimenomaan vieraskuntalaisten osuuden kasvulla, sillä vantaalaisten perusopetuksen päättävien määrä on laskenut vuodesta 2008 (2550 oppilasta) vuoteen 2012 tultaessa (2271 oppilasta). Ennusteen mukaan pe-

¹ Vantaan kaupunki, Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma 4.6.2012, s. 22.

² Vantaan kaupungin sivistystoimi, nuoriso- ja aikuiskoulutus: Arviointiraportti 2011-2012, s. 31. Vuoden 2013 tiedot: tilastointipäivä 20.9.2013.

rusopetuksen päättävien määrä laskee 2173 oppilaaseen vuonna 2014, jonka jälkeen määrä lähtee hienoiseen nousuun vuosina 2014–2020.³

Kuva 1. Perusopetuksen päättävät 2008–2022⁴

Vuonna 2013 (yksikköhinnan perusteena oleva) lukion opiskelijamäärä oli 3 772 ja aikuisopiskelijoiden (yli 18-vuotiaana aloittaneiden) määrä 314. Ruotsinkielisten opiskelijoiden määrä oli 153.⁵ Vantaan lukioiden opiskelijoista yli neljä vuotta opiskelevia on muihin kuntiin verrattuna hyvin vähän (172 opiskelijaa vuonna 2013).

3. Lukiokoulutuksen yksikköhintarahoitus valtionosuutena

Lukiokoulutuksen rahoitus perustuu kunnille maksettavaan yksikköhintaperusteiseen valtionosuusrahoitukseen. Rahoitus sisältyy opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin ja on luonteeltaan erilaista kuin esi- ja perusopetuksen valtionosuusrahoitus, joka on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia. Jälkimmäinen määräytyy mm. ikäluokan koon perusteella, kun taas lukiokoulutuksen valtionosuudet perustuvat opiskelijamäärään.

³ Vantaalaiset peruskoulun päättävät, vyörytetty 20.9.2013 virallinen oppilastilasto. Vuosien 2007-2012 tiedot edellisten vuosien 20.9. tilastoista. Lähde: Vantaan sivistysvirasto 2013.

⁴ Vantaalaiset peruskoulun päättävät, vyörytetty 20.9.2013 virallinen oppilastilasto. Vuosien 2008-2012 tiedot edellisten vuosien 20.9. tilastoista. Lähde: Vantaan sivistysvirasto 2013.

⁵ OPH, raportti: VOS6SL13 ja V06YT7S. Aikuisopiskelijoiden määrä pitää sisällään myös laskennallisen aineopiskelijoiden määrän. Opiskelijamäärät eivät pidä sisällään yli 4 vuotta opiskelleita, sillä heitä ei huomioida valtionosuusrahoituksessa.

Rahoitus on koulutuksen järjestäjille ns. korvamerkitsemätöntä rahaa, jonka käytöstä koulutuksen järjestäjät päättävät itsenäisesti. Toisin sanoen, kunta voi harkintansa mukaan kohdistaa lukiokoulutuksen rahoitukseen pienemmän tai suuremman summan kuin saatu valtionosuus.

Valtionosuuden kokonaismäärä on opiskelijamäärän ja yksikköhinnan tulo

Lukiokoulutuksen ennakollinen rahoitus määräytyy opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan ja varainhoitovuotta edeltävän vuoden lukiokoulutuksen opiskelijamäärän tulosta. Rahoitus lasketaan erikseen aikuiskoulutukseen (18-vuotiaana lukiokoulutuksen aloittaneille opiskelijoille) ja muille lukion koko oppimäärää suorittaville opiskelijoille.

Rahoituksen perusteena oleviin opiskelijamääriin ilmoitetaan lukion koko oppimäärää opiskelevat. Opiskelijamääriä laskettaessa opiskelija voidaan lukea opiskelijaksi enintään niin kauan kuin opiskelu voisi päätöimisesti suoritettuna kestää, enintään neljä vuotta. Mikäli lukion koko oppimäärää suorittava opiskelija on aloittanut opintonsa sen jälkeen, kun hän on täyttänyt 18 vuotta, yksikköhinta on 58 prosenttia koulutuksen järjestäjälle lukion opiskelijaa kohden määrätystä yksikkö hinnasta. Myös aineopiskelijat huomioidaan rahoituksessa muuttamalla suoritettut kurssit laskennalliseksi opiskelijamääräksi.⁶

Koulutuksen järjestäjän yksikköhinnan määräytyminen

Lukiokoulutuksen yksikköhinta on järjestäjäkohtainen. Järjestäjäkohtaiset yksikkö hinnat lasketaan lukiokoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan pohjalta. Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain lukion keskimääräisen yksikköhinnan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syys-lokakuussa. Vuoden 2013 lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on sama kuin vuoden 2012 yksikköhinta, 6704,40 euroa/opiskelija. Vantaan kaupungin järjestämän lukiokoulutuksen yksikköhinta on 6289,64 euroa.

Koulutuksen järjestäjän yksikköhinta määräytyy (a) valtakunnallisen tasauskertoimen, (b) keskimääräisen valtakunnallisen yksikköhinnan sekä (c) koulutuksen järjestäjän tunnusluvun tulosta. Tunnusluku lasketaan lukiokoulutuksen alle 18-vuotiaana aloittaneiden lukio-opiskelijoiden kokonaismäärän perusteella. Tunnusluvun tehtävänä on suosia pieniä (alle 200 opiskelijaa) lukiokoulutuksen järjestäjiä, joilla kokonaiskustannukset opiskelijaa kohden nousevat suurempia yksiköitä korkeammaksi. Vantaalla suomenkieliset lukiot ovat tätä suurempia, joten tunnusluvulla ei ole niiden tapauksessa merkitystä. Tunnusluku lasketaan kuitenkin myös ruotsinkielistä lukiokoulutusta varten, ja koska Vantaan ruotsinkielisessä lukiossa on viime vuosina ollut opiskelijamäärä alle 200, nostaa tunnusluku Vantaan yksikköhintaa.

Tasauskertoimen, keskimääräisen yksikköhinnan ja tunnusluvun tulosta saatuaan yksikköhintaan lasketaan vielä mahdolliset korotustekijät. Vantaalla erityisen tehtävän mukainen korotus on 1,9 % vuonna 2013.⁷

Opiskelijamäärän määrittely valtionosuusrahoitusta laskettaessa

Valtionosuusrahoituksen perusteena oleva lukiokoulutuksen opiskelijamäärä lasketaan tilastointipäivien (20.1. ja 20.9.) painotettuna keskiarvona. Koulutuksen järjestäjän saama ennakollinen rahoitus perustuu varainhoitovuotta edeltävän vuoden opiskelijamäärään. Rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden loppuun mennessä edellä mainitun painotetun keskiarvon mukaisesti. Näin ollen valtionosuuden lopullinen määrä voi joko kasvaa ja laskea, jos opiskelijamäärä kasvaa tai laskee.⁸

Kunnan rahoitusosuuden vaikutus rahoituksen kokonaismäärään

⁶ OPH: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen rahoituksen määräytyminen 2013.

⁷ OPH: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen rahoituksen määräytyminen 2013.

⁸ OPH: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen rahoituksen määräytyminen 2013.

Opetus- ja kulttuuritoimen kustannusten rahoitukseen osallistuvat kunnat ja valtio yhdessä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaan kuntien asukasperusteinen valtionosuus saadaan laskemalla yhteen kuntien, kuntayhtymien, yksityisten ja valtion järjestämän lukiokoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavan ammatillisen peruskoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen valtionosuuden perusteista lasketut, kunnan rahoitusosuutta vastaavat osuudet ja jakamalla saatu euromäärä maan asukasmäärällä.

Vuoden 2013 ennakkollinen valtakunnallinen kunnan rahoitusosuus on 357,44 euroa/asukas. Kuntien omaraahoitusosuus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta on 58,11 prosenttia, ja tämä prosenttimäärä otetaan kunnilta nimenomaan kunnan rahoitusosuuden kautta eikä suoraan esimerkiksi lukiokoulutukseen suunnatusta valtionosuudesta. Kun opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet (yksikkö hinnat kertaa opiskelijamäärät/muut yksiköt) ovat kokonaisuudessaan 3,3 mrd. euroa, niin kunnat saavat tästä 1,9 mrd. euroa (58,11 %).⁹

Yksittäisen kunnan rahoitusosuus saadaan kertomalla 357,44 kunnan asukasmäärällä. Vantaalla kunnan rahoitusosuus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta on vuonna 2013 ennakkollisen tiedon mukaan 72,56 miljoonaa euroa, kun Vantaan kaupungin opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoitus on kokonaisuudessaan 74,64 miljoonaa euroa. Toisin sanoen, Vantaan kaupunki on tänä vuonna nettosaaja (+2 milj. euroa), kun se vielä vuonna 2011 tasasi muille koulutuksen järjestäjille noin 280 000 euroa.

Valtaosalle kunnista opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on negatiivinen. Tämä johtuu siitä, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain euromääräisesti merkittävin osa on lukiokoulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammattikorkeakouluille suoraan koulutuksen ylläpitäjille maksettava yksikköhintarahoitus. Kuitenkin vain harva peruskunta järjestää toisen asteen ammatillista koulutusta tai toimii ammattikorkeakoulun ylläpitäjänä. Täten yksikköhintarahoituksen maksatusta tapahtuu paitsi kunnille, myös muille opetuksen järjestäjille (esim. kuntayhtymät, valtio, yksityiset opetuksen järjestäjät, yliopistot).¹⁰

Kunnan rahoitusosuuden kautta *kaikki* kunnalliset koulutuksen järjestäjät osallistuvat opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin sisältyvien koulutusmuotojen rahoittamiseen, vaikka he eivät itse kyseistä toimintaa järjestäisikään. Esimerkiksi lukiokoulutuksen¹¹ osuus edellä mainitusta asukaskohtaisesta kunnan rahoitusosuudesta on 77,46 euroa eli lähes 22 %. Vantaalla lukiokoulutuksen osuus on 15,7 miljoonaa euroa kunnan rahoitusosuudesta, kun taas Vantaan lukiokoulutuksen valtionosuuden kokonaismäärä on yli 24 miljoonaa euroa. Yksinkertaistaen voidaan todeta, että Vantaan kaupunki hyötyy näiden erotuksen suuruudella summalla siitä, että se ylipäättään järjestää lukiokoulutusta.

4. Vantaan lukiokoulutuksen rahoituksen nykytila ja kehittämistarpeet

4.1. Brutto- vs. nettobudjetti

Vantaan kaupungin lukiokoulutus noudattaa tällä hetkellä nk. bruttobudjettia, joka tarkoittaa sitä, että suomenkieliselle lukiokoulutukselle asetetaan kaupungin talousarviossa tietty määräraha ja tuloarvio.

⁹ OPH: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen rahoituksen määräytyminen 2013.

¹⁰ Kuntaliitto, Valtionosuudet 2013. Muistio 4.1.2013.

<<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/kuntatalous/valtionosuudet/valtionosuuslaskelmat/valtionosuudet-2013/opetus-ja-kulttuuritoimen-valtionosuudet-2013/Sivut/default.aspx>>

¹¹ Kuntien, kuntayhtymien, yksityisten ja valtion järjestämä lukiokoulutus, sis. yli 18v aloittaneiden rahoitus.

Bruttobudjetille vaihtoehtoinen kunnallinen lukiokoulutuksen rahoitusmalli on nettobudjetti. Esimerkiksi Vantaan ammattiopisto Varia siirtyi kaupunginvaltuuston päätöksellä nettobudjettiin vuonna 2006. Tällöin päätettiin, että Varian sitova määräraha on toimintakate eli toimintamenojen ja tulojen erotus (nettopuite). Mikäli Varia saa opiskelijamäärän lisäyksen johdosta valtionosuutta tai muita tuloja enemmän kuin talousarvioon on merkitty, toimintamenot voidaan ylittää samansuuruisina.¹²

Lukiokoulutuksen siirtyminen nettobudjettiin noudattaisi samaa logiikkaa. Varainhoitovuotta edeltävänä vuonna lukiokoulutukselle vahvistettaisiin talousarviossa nettopuite, joka on toimintamenojen ja toimintatulojen erotus. Samalla vahvistettaisiin lukiokoulutuksen valtionosuus varainhoitovuodelle. Vahvistettu valtionosuuden määrä on ennakollinen arvio, joka perustuu valtioneuvoston vahvistamaan varainhoitovuoden keskimääräiseen valtakunnalliseen yksikköhintaan sekä varainhoitovuotta edeltävän vuoden lukiokoulutuksen opiskelijamäärään. Lukiokoulutuksen rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden (tilastointipäivien 20.1. ja 20.9.) oppilasmäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Esim.

Vuoden 2012 syksyllä valtioneuvosto vahvisti lukiokoulutuksen keskimääräiseksi valtakunnalliseksi yksikköhinnaksi 6704,40 euroa. Tämä luku pysyy muuttumattomana. Sitä vastoin syksyllä 2012 määriteltä lukiokoulutuksen opiskelijamäärä Vantaalla (3874 opiskelijaa) täsmentyy vuoden 2013 loppuun mennessä, jolloin myös valtionosuuden kokonaismäärä muuttuu.

Käytännössä nettobudjettiin siirtyminen tarkoittaisi sitä, että lukiokoulutuksen järjestämiseen myönnetyn valtionosuuden tulisi riittää toimintamenojen kattamiseen. Jos lukiokoulutuksen toimintamenot ovat bruttobudjetissa olleet valtionosuutena saatua kokonaismäärää *suuremmat*, niin ylimenevä osa on rahoitettu kaupungin kassasta. Jos toimintamenot ovat sitä vastoin olleet valtionosuutta *pienemmät*, niin kaupungin kassaan on tullut sellaista lukiokoulutuksen järjestämiseen tarkoitettua valtionosuutta, jota ei kuitenkaan ole kohden-nettu lukiokoulutukseen.

Jos lukiokoulutus toimii nettobudjetissa, jolloin sille on varainhoitovuotta edeltävänä vuonna vahvistettu nettopuite sekä valtionosuuden määrä, niin lukiokoulutus saa teoriassa täysimääräisenä käyttöönsä koko valtionosuuden. Mikäli valtionosuus varainhoitovuoden aikana kasvaa arvioitua suuremmaksi, voi lukiokoulutus ylittää nettopuitteen samansuuruisena.

Esim.

Talousarvioon merkitty nettopuite (toimintamenojen ja toimintatulojen erotus) on 23 M€ ja valtionosuus 23 M€. Valtionosuus kasvaa ennakkopäätöksen mukaisesta 1 M€, jolloin uusi nettopuite on 24 M€, eli samansuuruinen valtionosuuden kanssa.

4.2. Nykytila

4.2.1. Toimintamenot ja valtionosuuden määrä

Alla olevassa taulukossa on kuvattu Vantaan suomen- ja ruotsinkielisen lukiokoulutuksen toimintamenot ja myönnetyn valtionosuuden määrä vuonna 2012. Vantaan lukiokoulutus sai valtionosuutena 24 miljoonaa euroa¹³ ja toimintamenot olivat 23,2 miljoonaa euroa. Vantaan kaupungille jäi siten noin 811 000 euroa sellaista valtionosuutta, jota ei kohdistettu lukiokoulutukseen. Valtionosuuden ja toimintakatteen erotus oli suurempi, 1,5 miljoonaa euroa.

¹² Kaupunginvaltuusto 14.11.2005 § 11.

¹³ Valtionosuuden määrästä on vähennetty Vantaan kaupungin keskitettyjen toimintojen osuus 3,3 %.

Suomen- ja ruotsinkielinen lukiokoulutus 2012 ¹⁴				
	Opiskelijamäärä	yksikköhinta	yhteensä	
Lukiokoulutus	3.771,90	6.288,25	23.718.650	
Lukiokoulutus yli 18-v. aloittaneet	314,30	3.647,18	1.146.309	
Valtionosuus yhteensä			24.864.959	
Vantaan kaupunki 3,3%			-820.544	
Lukiokoulutuksen käyttöön			24.044.415	
Tilinpäätös 2012, toimintakulut			-23.233.776	
Erotus (valtionosuus-toimintakulut)			810.639	
Tilinpäätös 2012, toimintakate			-22.528.683	
Erotus (valtionosuus-toimintakate)			1.515.732	

4.2.2. Vantaan lukiokoulutuksen kustannukset ja vertailu muihin kuntiin

Vantaan lukiokoulutus toimii kustannustehokkaasti verrattaessa toimintamenoja muihin kuntiin. Kuntaliiton kouluikkunan tilastoista selviää, että 43 kunnan/kaupungin joukosta käyttömenot opiskelijaa kohden olivat vuonna 2012 Vantaalla toiseksi alhaisimmat, 5317 euroa. Espoossa vastaava luku oli 6855, Helsingissä 6149 ja Tampereella 5672 euroa. Pelkästään opetukseen käytettävät toimintamenot opiskelijaa kohden olivat vuonna 2012 Vantaalla alhaisimmat, 3648 euroa. Espoossa vastaava luku oli 4277, Helsingissä 4679 ja Tampereella 4049 euroa.¹⁵

¹⁴ Vantaan kaupungin suomen- ja ruotsinkielisen lukiokoulutuksen tilinpäätöstiedot; VOS-tiedot: OPH-rahoitusraportit.

¹⁵ Kouluikkuna, lukiokoulutuksen kaikki tunnusluvut 2012.

Alla olevassa taulukossa on kahdeksan vertailukunnan toiminnoittaiset osuudet käyttömenoista.

	Suomen- ja ruotsinkielinen lukiokoulutus - osuus käyttömenoista 2012 %¹⁶							
	Opetus	Ruokailu	Muu oppi- lashuolto	Sisäinen hallinto	Kiinteistöjen ylläpito	Sis. vuokriin sisältyvät pääomakust.	Pienet hankkeet	YHT.
Espoo	59,2	5,5	0,1	9,3	19,1	6,8		100
Helsinki	62,8	4,3		7,4	7,9	16,4	1,2	100
Kouvola	69,8	6,0	0,2	7,6	14,4	2,0		100
Lahti	73,4	4,9	0,6	5,1	10,5	5,2	0,4	100
Oulu	73,1	4,5		8,8	7,0	6,2	0,3	100
Tampere	63,0	4,7		10,2	6,8	14,8	0,4	100
Turku	66,4	6,2		8,0	12,5	6,7	0,2	100
Vantaa	63,9	3,9		9,8	12,6	9,5	0,5	100

4.2.3. Vantaan lukiokoulutuksen säästöt

Vantaan sivistystoimen talousarvioesityksessä vuodelle 2014 ehdotettiin lukiokoulutuksesta säästettäväksi 74 091 euroa. Säästö toteutetaan kursseja vähentämällä ja opetusryhmiä suurentamalla.

Vantaan kaupungin taloussuunnitelmassa 2014-2017 lukiokoulutuksen määrärahat kasvavat 1,5 % vuosittain.

4.3. Nettobudjetin hyötyjen arviointi

Nettobudjetti on lukiokoulutuksen kannalta edullinen silloin, kun kunta saa lukiokoulutuksen järjestämiseen myönnettyä valtionosuutta lukiokoulutuksen toimintakatetta suuremman määrän, sillä nettobudjetissa lukio-koulutus pystyy kasvattamaan nettopuitteensa (ts. lisäämään toimintakulujaan) valtionosuutta vastaavaan määrään. Nettobudjetoitu yksikkö hyötyy teoriassa myös siitä, että sen opiskelijamäärä kasvaa (jolloin myös opiskelijamääräperusteinen valtionosuus kasvaa), sekä siitä, että valtionosuuden keskimääräinen yksikköhinta nousee vuosittain eikä siihen kohdistu indeksikorotusten jäädytystä tai leikkauksia.

Lukionkoulutuksen valtionosuuden keskimääräisen yksikköhinnan leikkaus vähentänee nettobudjetin hyötyjä. Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2014 mainitaan, että

”[h]allitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että se sisältää vuoden 2014 valtionosuusindeksin korottamatta jättämisen, lukio-koulutuksen yksikköhintoja koskevat menosäästöleikkaukset, lukiokoulutukseen maahanmuuttajille ja vieraskielisille opis-

¹⁶ Kouluikkuna, lukiokoulutuksen kaikki tunnusluvut 2012.

kelijoille tarkoitetun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käynnistämisestä aiheutuvat yksikköhinnan muutokset.¹⁷

Talousarvioesityksen mukaan lukiokoulutuksen keskimääräinen laskennallinen yksikköhinta laskee 4,2 prosenttia vuonna 2014. Kaavailtu vähennys on 15 miljoonaa euroa. Valtioneuvosto vahvisti vuoden 2014 yksikköhinnaksi 6425,98 euroa, kun se tänä vuonna on 6704,40 euroa.¹⁸

Vantaalla yksikköhinta on vuonna 2013 yhteensä 6289,64 euroa. Vuonna 2014 Vantaan lukiokoulutuksen yksikköhinta on leikkauksen jälkeen 6023,65 euroa.¹⁹ Vantaan lukioiden aloituspaikkamäärä pysyy ensi vuonna ennallaan, joten vuoden 2014 valtionosuutta arvioitaessa voidaan käyttää samaa opiskelijamäärää. Kun vuonna 2013 lukiokoulutukseen suunnatun valtionosuuden on arvioitu olevan 24,1 miljoonaa euroa, niin se on ensi vuonna arviolta 23,1 miljoonaa euroa, eli noin miljoona euroa vähemmän.

Alla olevassa taulukossa on arvioitu lukiokoulutukseen myönnettyjen valtionosuuksien ja lukiokoulutuksen toimintamenojen suhdetta myös vuosina 2015-2016. Arviot toimintamenoista perustuvat kaupunginvaltuuston 18.11.2013 hyväksymään Vantaan talousarviosuunnitelmaan 2014-2017. Valtionosuuden on oletettu pysyvän vuoden 2014 tasolla. Tämän arvion mukaan valtionosuudet eivät kata toimintamenoja enää vuonna 2014, jolloin toimintamenot ylittävät myönnetyn valtionosuuden 158 000 eurolla. Vuonna 2016 ylitys olisi tämän arvion mukaan jo 858 000 euroa. Jos yksikköhintaa leikataan edelleen vuonna 2015, on toimintamenojen ylitys tulevana vuosina tätä arviota suurempi.

Toimintakatetta tarkasteltaessa valtionosuuden määrä jää tässä arviossa nettopuitetta (toimintatulojen ja toimintamenojen erotus) pienemmäksi vasta vuonna 2016, jolloin vaje on 343 000 euroa.

Suomen- ja ruotsinkielisen lukiokoulutuksen valtionosuus ja toimintamenot Vantaalla 2011-2016						
1000 euroa	2011	2012	2013	2014e	2015e	2016e
Valtionosuus yhteensä	21.721	24.044	24.050	23.033	23.033	23.033
	TP 2011	TP 2012	TA 2013	TA 2014	TS 2015	TS 2016
Toimintamenot yhteensä	-22.803	-23.234	-23.272	-23.191	-23.539	-23.891
Erotus	-1.082	810	778	-158	-506	-858
Toimintakate yhteensä	-22.193	-22.529	-22.822	-22.691	-23.031	-23.376
Erotus	-472	1.515	1.228	342	2	-343
VOS: vähennetty kaupungin vyörytyserät 3,3 %. Sis. Yli 18v aloittaneet. Lähde: OPH rahoitusraportit V06YT7S, VOS6SL11. Ruotsinkielisten oppilaiden määrä V06YT7S. HUOM! TS 2015-2016 VOS-tiedot perustuvat samaan arvioon kuin v. 2014. Toimintamenot 2013-2016 perustuvat Vantaan taloussuunnitelmaan 2014-2017 ja talousarvioon 2014 (kh 18.11.2013). Sis. Ruotsinkielinen lukiokoulutus TA 2013 + 1,5% vuosittain.						

¹⁷ Hallituksen talousarvioesitys 2014 (8.8.2013), s. 36.

http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/talousarviot/talousarvioasiakirjat_2014/liitteet/OKMn_TAE_2014.pdf

¹⁸ Hallituksen talousarvioesitys 2014 (8.8.2013), s. 37. Valtioneuvosto vahvisti yksikköhinnan 3.10.2013.

¹⁹ OPH: Raportti vuoden 2014 yksikköhinnoista ja niiden perusteista (V06YK6S14).

5. Johtopäätöksiä

Vantaan kaupungin talousarviosuunnitelmaan 2014-2017 kirjatun strategisen tavoitteen mukaan lukiokoulutus järjestetään vuonna 2014 edelleen kustannustehokkaasti muihin kuntiin verrattuna. Tavoitteen toteutukseksi lukiokoulutuksessa toteutetaan talous- ja velkaohjelman mukaiset säästöt (noin 70 000 euroa), järjestetään koulutusta enintään valtionosuuden yksikköhinnalla ja pidetään lukioden aloituspaikkamäärä enintään nykytasolla 1160:ssa.²⁰

Haasteena Vantaalla on peruskoulun päättävän ikäluokan voimakas pieneneminen vuodesta 2013 vuoteen 2014 (ks. kuva 1). Peruskoulun päättävien määrä lähtee jälleen nousuun 2015, mutta saavuttaa ennusteen mukaan tämän vuoden tason vasta 2020. Tämä tarkoittaa sitä, Vantaan lukiokoulutuksen vetovoimaisuuteen tulee panostaa ja ulkopaikkakuntalaisten osuus lukioden opiskelijoista tulee säilyttää vähintään nykytasolla 26 %:ssa.

Lukiokoulutuksessa tapahtuu lähivuosina suuria valtakunnallisia muutoksia. Ylioppilaskirjoitukset sähköistyvät ja uudet opetussuunnitelman perusteet sekä uusi tuntijako otetaan käyttöön vuodesta 2016 alkaen. Vantaalla uudistukseen valmistautuminen lähti jo keväällä 2013 käyntiin omana projektinaan, johon määriteltiin ohjausryhmä, tekninen työryhmä sekä aineryhmäkohtaisia työryhmiä. Uudistukset tuovat paljon lisätyötä niin hallinnollisesti kuin pedagogisesti, sillä uudistuksilla on suuri vaikutus jokaisen opettajan, rehtorin ja sivistystoimen virkamiesten työhön. Uudistuksiin valmistautuminen vaatii sekä ajallisia että rahallisia resursseja.

Lukiokoulutuksen toimintaympäristöön vaikuttavat tulevaisuudessa vuonna 2015 voimaan tuleva valtionosuusuudistus sekä valtakunnalliset valtionosuusrahoitukseen liittyvät säästöt, kuten lukiokoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan leikkaus vuonna 2014. Hallituksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (KESU 2011–2016) linjataan, että lukiokoulutuksen rahoitusperusteisiin sisällytetään tuloksellisuusrahoitusosuus.²¹ Rahoitusperusteiden uudistaminen on mainittu myös hallituksen talousarviesityksessä 2014. Lisäksi kuntarakennemuutos tai pääkaupunkiseudun yhteinen metropolihallinto voivat tuoda Vantaan lukiokoulutuksen järjestämiseen muutoksia, joita ei vielä voi ennustaa.

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue ei edellä mainittujen toimintaympäristöön liittyvien muutosten takia pidä perusteltuna Vantaan lukiokoulutuksen muuttamista nettobudjetoiduksi yksiköksi.

Vantaalla 20.12.2013

Paula Ylöstalo-Kuronen
nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja
Vantaan kaupunki
Sivistystoimi
Nuoriso- ja aikuiskoulutus

Jaakko Turpeinen
opetustoimen suunnittelija
Vantaan kaupunki
Sivistystoimi
Nuoriso- ja aikuiskoulutus

²⁰ Suomenkielisten lukioden aloituspaikat 1160, ruotsinkielisen lukion aloituspaikat 54.

²¹ OKM: Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma.

6. Lähteet

Hallituksen talousarvioesitys 2014 (8.8.2013)

Kouluikkuna, lukiokoulutuksen kaikki tunnusluvut 2012

Kuntaliitto, Valtionosuudet 2013. Muistio 4.1.2013

OKM: Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. OKM julkaisuja 2012:1.

OPH: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen rahoituksen määräytyminen 2013

OPH: Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit

Vantaan kaupungin sivistystoimi, nuoriso- ja aikuiskoulutus: Arviointiraportti 2011-2012

Vantaan kaupunki, Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma 4.6.2012

Vantaa

Vantaan kaupunki
Sivistystoimi